

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/208/183/95

- **OPINIE O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
CZŁONKÓW NAJBLIŻSZEJ RODZINY PREZYDENTA**

- **REAKCJE SPOŁECZNE NA EWENTUALNE
UNIEWAŻNIENIE WYBORÓW PREZYDENCKICH**

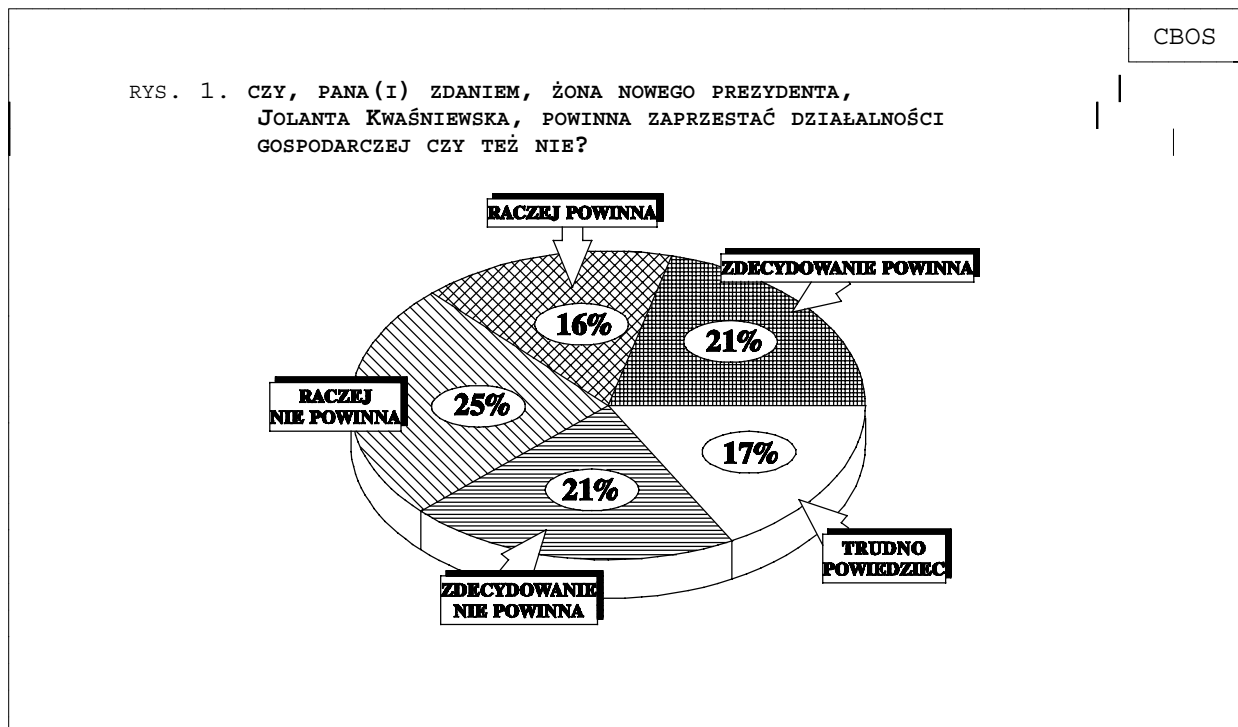
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Opinie o działalności gospodarczej żony prezydenta-elekta

W Polsce kształtuje się nowa kultura polityczna. Jednym z problemów jest rozgraniczenie działalności gospodarczej od politycznej. Wskaźnikiem postaw społecznych dotyczących tej kwestii jest odpowiedź na pytanie, czy żona nowego prezydenta, Jolanta Kwaśniewska, powinna zrezygnować ze swej działalności gospodarczej¹.

Prawie połowa badanych (46%) twierdzi, iż żona prezydenta-elekta nie powinna zrezygnować ze swej działalności gospodarczej, znacznie mniej osób (37%) wyraża przeciwny pogląd.

Taki rozkład opinii utrzymuje się w większości analizowanych kategorii społeczno-demograficznych, jednakże szczególnie wyraźny jest wśród pracowników fizyczno-umysłowych (69% twierdzi, że nie powinna zaprzestać swej działalności gospodarczej, 24% ma odmienne zdanie), bezrobotnych (odpowiednio: 60%, 28%), o lewicowych poglądach politycznych (61%, 28%), wśród robotników wykwalifikowanych (59%, 27%) oraz ludzi młodych w wieku 25-34 lata (59%, 28%).

¹ Badanie "Omnibus" przeprowadzono w dniach 24-28 listopada '95 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1175).

Są jednak grupy społeczne, w których zdecydowana większość uważa, że Jolanta Kwaśniewska powinna zrezygnować ze swej działalności gospodarczej. Należą do nich badani z wyższym wykształceniem (70% wobec 21% mających odmienne zdanie), kadra kierownicza i inteligencja (odpowiednio: 56%, 29%), respondenci o prawicowych poglądach politycznych (55%, 31%), w średnim wieku (55%, 35%), wykazujący duże zainteresowanie polityką (55%, 38%), mieszkańcy największych miast (55%, 35%), a także rolnicy (50%, 40%), renciści (45%, 36%) i najbardziej zaangażowani w życie Kościoła (39%, 29%).

Udział badanych w wyborach prezydenckich w niewielkim stopniu różnicuje omawiane opinie. Wprawdzie respondenci, którzy uczestniczyli w wyborach, znacznie częściej niż pozostali uważają, że żona prezydenta-elekta powinna zrezygnować ze swej działalności gospodarczej, to jednak prawie połowa z nich ma przeciwne zdanie.

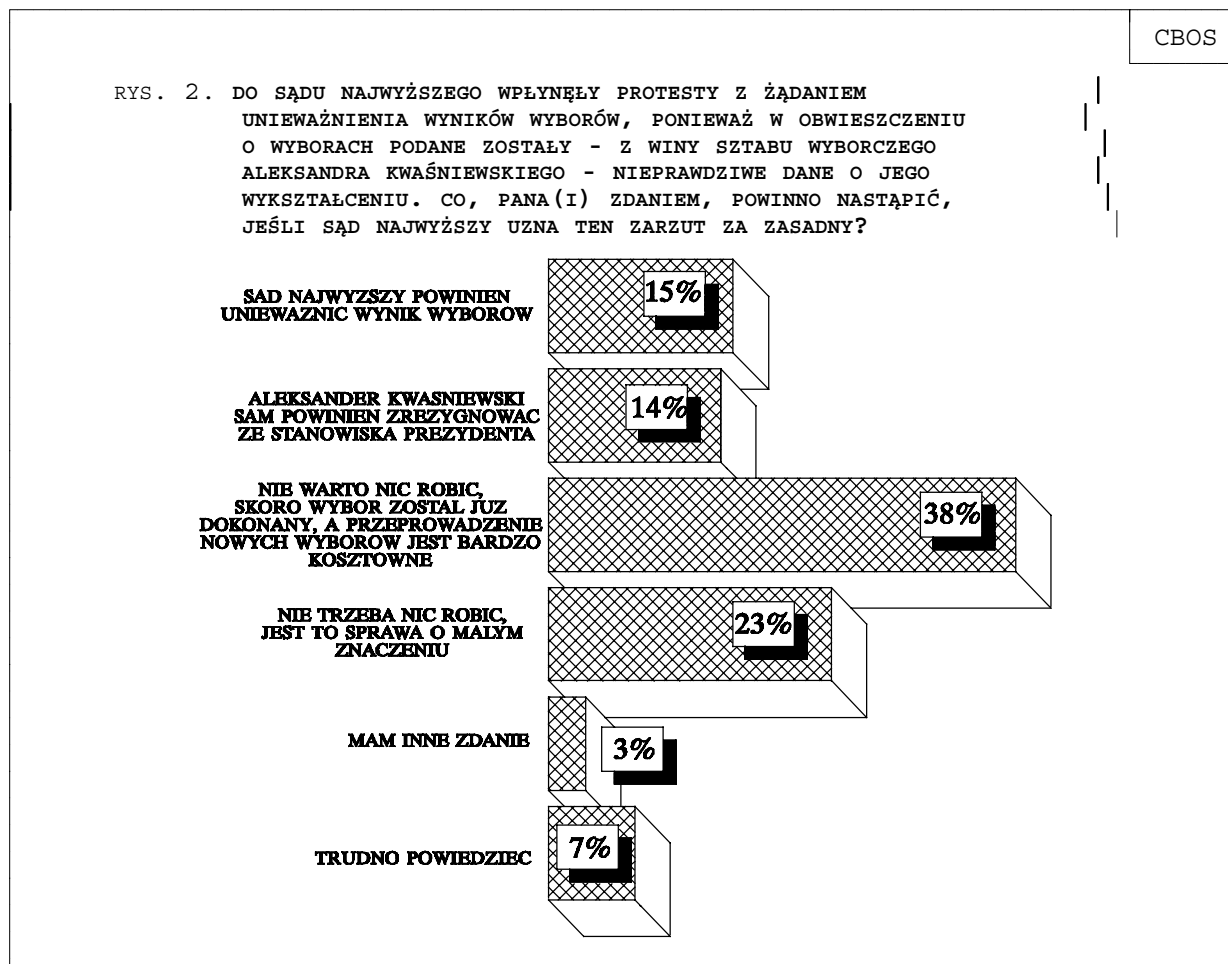
Natomiast wyraźnie zróżnicowane są opinie ankietowanych w zależności od tego, na kogo głosowali zarówno w I, jak i w II turze wyborów.

Za tym, aby Jolanta Kwaśniewska zaprzestała działalności gospodarczej najczęściej opowiada się elektorat Lecha Wałęsy (56% wyborców z I tury i 53% z II tury), znacznie rzadziej - Waldemara Pawlaka i Tadeusza Zielińskiego (po ok.39%), Jana Olszewskiego (33%), Jacka Kuronia (31%), najrzadziej zaś - Aleksandra Kwaśniewskiego (25% wyborców z I tury i 26% z II tury).

Opinia, że Jolanta Kwaśniewska nie powinna zrezygnować ze swej działalności gospodarczej zyskuje największe poparcie w elektoracie Aleksandra Kwaśniewskiego (uważa tak 64% wyborców z I tury i 62% z II tury) oraz Jacka Kuronia (60%), znacznie mniejsze - Jana Olszewskiego (48%), Tadeusza Zielińskiego i Waldemara Pawlaka (po 43%), zdecydowanie najmniejsze zaś w elektoracie Lecha Wałęsy (28% z I tury i 31% z II tury).

Podsumowując, można stwierdzić, że społeczeństwo nie ma wyrobionego poglądu na temat działalności gospodarczej rodzin najwyższych urzędników państwowych. Nasza kultura polityczna dopiero się kształtuje.

Reakcje społeczne na ewentualne unieważnienie wyborów prezydenckich

Największy odsetek ankietowanych (38%) sądzi, że w zaistniałej sytuacji nie warto nic robić, skoro wybór został już dokonany, a przeprowadzenie nowych wyborów jest bardzo kosztowne. Ponadto prawie jedna czwarta respondentów uważa, że nie trzeba nic robić, bo jest to sprawa o małym znaczeniu. Można więc powiedzieć, że 61% dorosłych Polaków opowiada się za zaniechaniem jakichkolwiek działań, jeśli Sąd Najwyższy uzna za zasadny stawiany Kwaśniewskiemu zarzut co do podania nieprawdziwych danych o swym wykształceniu.

Znacznie mniej badanych (29%) wysuwa postulaty, których konsekwencją może być unieważnienie wyników wyborów. Prawie połowa z nich jest zdania, że Aleksander Kwaśniewski sam powinien zrezygnować z objęcia urzędu prezydenta.

Pozycja społeczna oraz poglądy polityczne badanych wyraźnie różnicują ich opinie w omawianej sprawie.

Za unieważnieniem wyników wyborów przez Sąd Najwyższy opowiadają się najczęściej osoby z wyższym wykształceniem (41%), kadra kierownicza i inteligencja (36%), mieszkańcy największych miast (37%), badani wykazujący duże zainteresowanie polityką (32%), o orientacji prawicowej (31%). Pogląd ten wyraźnie dominuje u nich nad pozostałymi opcjami.

Opinię, że Aleksander Kwaśniewski **sam powinien zrezygnować** z objęcia urzędu prezydenta, najczęściej wyrażają respondenci o poglądach prawicowych (26%), często uczestniczący w praktykach religijnych (24%) oraz prywatni przedsiębiorcy (23%). Jednak w żadnej z tych kategorii społecznych nie jest to pogląd dominujący.

Całkowite bagatelizowanie problemu wraz z postulatem zaniechania jakichkolwiek działań charakterystyczne jest przede wszystkim dla badanych, którzy w ogóle nie uczestniczą w praktykach religijnych (43%), mają poglądy lewicowe (42%) oraz dla pracowników fizyczno-umysłowych (41%). Opinia ta dominuje w tych grupach nad pozostałymi opcjami.

Pogląd, **iż nie warto nic robić, skoro wybór już został dokonany**, a przeprowadzenie nowych wyborów jest bardzo kosztowne, ma zdecydowanie najwięcej zwolenników wśród gospodyń domowych (48%), mieszkańców miast średniej wielkości (45%), rolników (44%), osób najstarszych (44%), z wykształceniem podstawowym (43%), uczestniczących w praktykach religijnych raz w tygodniu (43%), ale także wśród osób o poglądach lewicowych (43%). Ponadto warto zauważyć, że opinię tę częściej wyrażają kobiety (41%) niż mężczyźni (33%), którzy z kolei dwukrotnie częściej niż kobiety podzielają pogląd, że Sąd Najwyższy powinien unieważnić wynik wyborów.

Uczestnictwo w wyborach prezydenckich w niewielkim stopniu różnicuje omawiane poglądy, natomiast wyraźnie zależą one od tego, na kogo badani głosowali zarówno w I, jak i w II turze wyborów.

Opinia, że nie warto nic robić, skoro wybór został już dokonany, a przeprowadzenie nowych wyborów jest bardzo kosztowne, dominuje w większości elektoratów (ponad połowa wyborców Tadeusza Zielińskiego, prawie połowa Jacka Kuronia i Aleksandra Kwaśniewskiego, 37% wyborców Waldemara Pawlaka oraz 33% Jana Olszewskiego).

Jedynie w elektoracie Lecha Wałęsy przeważa (33%) pogląd, że Sąd Najwyższy powinien unieważnić wynik wyborów. W znacznie mniejszym stopniu dzielą go wyborcy Jana Olszewskiego (18%), w zupełnie znikomym zaś Jacka Kuronia (6%), Waldemara Pawlaka (3%), Tadeusza Zielińskiego (2%) oraz Aleksandra Kwaśniewskiego (1%).

Opinię, iż Aleksander Kwaśniewski sam powinien zrezygnować z objęcia urzędu prezydenta również najczęściej wyrażają wyborcy Lecha Wałęsy (27%), rzadziej - Jana Olszewskiego i Waldemara Pawlaka (po 23%), Jacka Kuronia (14%), najrzadziej zaś -Tadeusza Zielińskiego i Aleksandra Kwaśniewskiego (po 2%).

Natomiast przekonanie, że należy zbagatelizować tę sprawę i nic nie robić w zaistniałej sytuacji, występuje najczęściej wśród wyborców Aleksandra Kwaśniewskiego (41%) i Tadeusza Zielińskiego (30%).

Takie same prawidłowości w wyborze opinii obserwujemy w elektoratach z II tury wyborów prezydenckich.

Połowa wyborców Aleksandra Kwaśniewskiego jest zdania, że nie warto nic robić ze względu na rozstrzygnięcie wyborów oraz ewentualne koszty nowych, 39% uważa zaś, że nie trzeba nic robić, bo ta sprawa ma małe znaczenie. W sumie można uznać, że 89% elektoratu prezydenta-elekta chroni go przed odpowiedzialnością i konsekwencjami jego własnych czynów.

Natomiast w elektoracie Lecha Wałęsy opinie są podzielone. Prawie jedna trzecia badanych (31%) jest zdania, iż Sąd Najwyższy powinien unieważnić wynik wyborów, nieco mniej osób (28%) twierdzi, że Aleksander Kwaśniewski sam powinien zrezygnować z objęcia urzędu, a zbliżony odsetek (30%) uważa, iż nie warto lub nie trzeba nic robić w zaistniałej sytuacji. Należy jednak podkreślić, że w ostatniej grupie dominują (22%) ci, którzy nie bagatelizują sprawy, lecz odwołują się do zdroworozsądkowych uzasadnień (wybór już dokonany, koszty nowych wyborów bardzo wysokie).

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, żona nowego prezydenta, Jolanta Kwaśniewska powinna czy też nie powinna zaprzestać działalności gospodarczej? (%)

	Powinna	Nie powinna	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	46	17	1172
Płeć				
Mężczyźni	44	43	13	553
Kobiety	31	48	21	619
Wiek				
do 24 lat	35	51	15	160
25-34	28	59	14	208
35-44	31	56	13	229
45-54	55	35	9	227
55-64	38	44	18	157
65 lat i więcej	33	29	38	190
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	43	21	434
Miasto do 20 tys.	34	47	19	133
od 21 do 100 tys.	32	54	14	204
101-500 tys.	32	50	18	231
501 tys.i więcej mieszk.	55	35	10	169
Region				
Północny	35	46	19	152
Zachodni	28	59	13	118
Środkowozachodni	34	51	15	170
Środkowy	47	39	14	234
Wschodni	37	33	30	135
Południowo-wschodni	38	45	17	167
Południowo-zachodni	33	49	18	197
Wysztalcenie				
Podstawowe	35	39	26	386
Zasadnicze zawodowe	33	53	14	325
Średnie	31	55	14	341
Wyższe	70	21	9	121
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	56	29	15	154
Prac. umysł. niż. szczebla	36	48	16	115
Pracownicy fiz.- umysł.	24	69	7	92
Robotnicy wykwalifikowani	27	59	15	141
Robotnicy niewykwalifik.	28	49	23	70
Rolnicy	50	40	11	74
Prywatni przedsiębiorcy	34	50	16	40
Bierni zawodowo				
Renciści	45	36	19	131
Emeryci	34	31	35	165
Uczniowie i studenci	37	49	14	50
Bezrobotni	28	60	11	91
Gospodynie domowe i inni	32	56	13	49
Poglądy polityczne				
Lewica	28	61	11	213
Centrum	33	57	9	320
Prawica	55	31	14	390
Trudno powiedzieć	21	41	38	246
Zainteresowanie polityką				
Duże	55	38	8	223
Średnie	36	51	13	541
Niskie lub żadne	29	43	28	405
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	39	29	32	84
Raz w tygodniu	36	46	18	633
Kilka razy w roku	42	47	11	343
W ogóle nie uczestniczy	26	54	20	112

Tabela 2. Do Sądu Najwyższego wpłynęły protesty z żądaniem unieważnienia wyników wyborów, ponieważ w obwieszczeniu o wyborach podane zostały, z winy sztabu wyborczego Aleksandra Kwaśniewskiego, nieprawdziwe dane o jego wykształceniu. Co, Pana(i) zdaniem, powinno nastąpić, jeśli Sąd Najwyższy uzna ten zarzut za zasadny? 1 - Sąd Najwyższy powinien unieważnić wynik wyborów; 2 - Aleksander Kwaśniewski sam powinien zrezygnować ze stanowiska prezydenta; 3 - Nie warto nic robić, skoro wybór został już dokonany, a przeprowadzenie nowych wyborów jest bardzo kosztowne; 4 - Nie trzeba nic robić - jest to sprawa o małym znaczeniu; 5 - Mam inne zdanie

	(%)					Trudno powiedzieć	Liczba osób
	1	2	3	4	5		
Ogółem	15	14	38	23	3	7	1172
Płeć							
Mężczyźni	20	15	33	24	4	4	553
Kobiety	10	14	41	22	2	10	619
Wiek							
do 24 lat	14	20	39	16	4	7	160
25-34	14	13	37	28	4	5	208
35-44	8	13	37	30	4	8	229
45-54	27	15	31	22	3	3	227
55-64	12	16	39	24	1	9	157
65 lat i więcej	13	11	44	17	2	13	190
Miejsce zamieszkania							
Wieś	10	13	41	21	2	13	434
Miasto do 20 tys.	15	12	42	21	6	4	133
od 21 do 100 tys.	7	13	45	30	1	4	204
101-500 tys.	15	19	32	24	4	6	231
501 tys.i więcej mieszk.	37	15	24	18	4	1	169
Region							
Północny	13	13	34	28	3	10	152
Zachodni	5	13	53	19	4	5	118
Środkowozachodni	12	9	41	32	3	3	170
Środkowy	29	13	32	23	3	0	234
Wschodni	13	11	34	24	7	11	135
Południowo-wschodni	14	17	37	18	2	13	167
Południowo-zachodni	10	23	37	18	1	10	197
Wykształcenie							
Podstawowe	11	10	43	21	2	12	386
Zasadnicze zawodowe	12	15	39	25	4	5	325
Średnie	13	17	35	25	4	6	341
Wyższe	41	17	21	16	3	2	121
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	36	12	26	18	4	3	154
Prac.umysł.niż.szczebla	12	17	39	26	2	4	115
Pracownicy fiz.- umysł.	14	6	36	41	1	1	92
Robotnicy wykwalifikowani	14	18	41	17	3	6	141
Robotnicy niewykwalifik.	3	20	42	20	7	9	70
Rolnicy	13	6	44	26	6	6	74
Prywatni przedsiębiorcy	21	23	16	25	3	13	40
Bierni zawodowo							
Renciści	11	16	38	21	1	13	131
Emeryci	14	12	43	16	2	12	165
Uczniowie i studenci	6	19	41	24	6	3	50
Bezrobotni	8	18	32	32	1	9	91
Gospodynie domowe i inni	10	8	48	22	5	7	49
Poglądy polityczne							
Lewica	4	3	43	42	6	1	213
Centrum	7	12	49	24	2	6	320
Prawica	31	26	22	12	3	4	390
Trudno powiedzieć	8	8	41	22	2	19	246
Zainteresowanie polityką							
Duże	32	18	27	18	4	1	223
Średnie	12	13	40	26	3	5	541
Nikłe lub żadne	9	14	40	21	2	14	405
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	27	24	28	14	0	7	84
Raz w tygodniu	12	15	43	18	3	9	633
Kilka razy w roku	19	13	32	28	3	5	343
W ogóle nie uczestniczy	11	8	31	43	2	5	112